

THE ROLE OF 'JUNIMEA ACADEMIC SOCIETY' IN THE ORGANIZATION OF READING ROOMS IN BUCOVINA

Lăcrămioara Avasiloaie

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: "Junimea Student's Society" from Bucovina contributed through their activities to consolidate the social and cultural relationships between the intellectual and peasantry in order to preserve their national identity. It supported the establishment of Romanian schools in Bucovina. It organized reading rooms and libraries; it encouraged students' involvement in the life of Bucovina's culture. Beside the organizations of reading rooms, it was set up a library with books and daily newspapers in Romanian language. The publications were available to readers and came from acquisitions and donations from members and sympathizers.

Keywords: Junimea, society, reading rooms, libraries, Bucovina

Între anii 1878-1938, „Junimea”, Societatea Academică a studenților din Cernăuți, a contribuit prin activitățile desfășurate la consolidarea și la dezvoltarea relațiilor sociale și culturale dintre intelectualii români, la păstrarea sentimentului național; de asemenea a făcut demersuri pentru înființarea de școli, cabinete de lectură, biblioteci și a militat pentru folosirea limbii române în școlile din mediul urban și rural, a încurajat implicarea studenților în viața satului bucovinean. Așadar, studentul român provenit din lumea satului păstrează legătura cu rădăcinile sale țărănești, fiind „animat de un singur sentiment: cel curat românesc fără compromisuri și ascunzișuri și urmărește un singur țel comun: înălțarea neamului românesc”.¹

La data de 7 decembrie 1878, în sala nr. VI a Universității din Cernăuți, a avut loc adunarea constitutivă a Societății „Junimea”, avându-l ca președinte pe Gherasim Buliga, fostul lider al Societății „Arboroasa”. În urma ședinței de constituire a fost ales comitetul de conducere cu: Dimitrie Onciul - președinte, Ștefan Cocinschi - vicepreședinte, secretarul comitetului era cunoscutul muzician Ciprian Porumbescu, iar funcția de casier era îndeplinită de Teodor Bujor, controlorul al organizației a fost studentul Metodi Luția.² Societatea avea același statut ca „Arboroasa”, același imn festiv. Continuând tradiția Societății „Arboroasa”, „Junimea” devine cu timpul un factor însemnat în viața românilor din Bucovina, iubită și sprijinită de sufletul românesc.³ În contextul istoric de atunci, autoritățile austriece căutau să protejeze noțiunea de stat prin urmărirea permanentă a activităților întreprinse de societățile culturale de teama de a nu se repeta acțiunile organizate de membrii Societății „Arboroasa”, acțiuni ce puteau duce la fisurarea autorității stăpânirii străine. La acea vreme funcționau în Bucovina cinci societăți academice internaționale și două naționale din partea etniilor polonă și germană cu numele de „Dacia”.⁴

¹Constantin Loghin, „Societatea pentru cultură și literatură în Bucovina” La 80 de ani Istoric și realizări, Editura „Mitropolitul Silvestru”, Cernăuți, 1943, p.187.

² ***Raportul Societății Academice Române „Junimea” din Cernăuți asupra anilor administrativi 1908/9-1925/26, Editura „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1926, p.14.

³ Ibidem.

⁴ ***Raportul Societății Academice Române „Junimea” din Cernăuți asupra anilor administrativi 1908/9-1925/26, Editura „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1926, p.15.

[...] „presa timpului a consemnat cu fidelitate activitatea studenților cernăuțeni, care au înțeles să contribuie la ridicarea nivelului cultural al locuitorilor Bucovinei, dornici de cultură și artă românească”.⁵

La 12 ianuarie 1879, societatea „sparge gheața” și apare în public prin organizarea unei serbări, în cadrul căreia corul condus de Ciprian Porumbescu este aplaudat de cei prezenți la această întâlnire. Seria manifestărilor continuă în anii următori prin serate cu dans și cântece, iar la 8 februarie 1881 s-a organizat un bal unde au fost puse în valoare costumele populare românești prin dansurile „Călușerii” și „Bătuta”, jucate de zece studenți de la „Junimea”.⁶ Aceste întâlniri consolidau comunicarea și socializarea între membrii societății și participanții de la astfel de întâlniri, dar stimulau și interesul pentru oferirea de donații venite din partea personalităților culturale și a oamenilor cu stare din Bucovina și din afara ei.

Societatea nu avea un spațiu propriu, dar la 4 decembrie 1881 a avut loc un moment de cotitură în viața „Junimii”. Aceasta a primit o cameră în incinta „presbiteriul arhiepiscopal” și a fost deschis primul cabinet de lectură al organizației studențești.

La aflarea veștii, poetul Gh. Sion, aflându-se prin Cernăuți, a vizitat și el noul cabinet. În această vizită era însoțit de Nicu baron Hurmuzachi și „își exprimă mulțumirea sufletească că simțul național a prins rădăcini așa puternice și în inimele Românilor bucovineni și ne îmbărbătează spre activitate neobosită.”⁷ Pentru a veni în sprijinul cabinetului care își dorea deschiderea unei biblioteci, scriitorul Gh. Sion donează 200 de cărți în perioada 1882-1883. O altă personalitate culturală, criticul literar Titu Maiorescu, președintele „Junimii” de la Iași, aflat în trecere prin Cernăuți, a discutat cu Lazăr Vicol, președintele societății și cu secretarul Gh. Popovici la data de 11 februarie 1883; apoi s-au întâlnit în cabinetul de lectură.⁸ „În cabinetul de lectură, promisa vizită a lui Maiorescu a întrunit o parte însemnată a membrilor. D-sa a fost întâmpinat și salutat la intrare de d-l președinte Vicol și vicepreșed. Erast Mandicevschi și a fost primit cu entuziasm de către membrii adunați.”⁹ Încântat de activitatea desfășurată de către „Junimea” bucovineană el donează 40 de franci și publicațiile „Academiei Române”. În perioada în care a funcționat societatea, multe personalități au trecut pragul cabinetului de lectură, printre acestea amintesc: Dimitrie Onciul, președintele „Academiei Române”, actrița Agata Bârsescu, scriitorii Octavian Goga, Liviu Rebreanu și alții.

În anul 1903 a apărut statutul societății academice „Junimea” din Cernăuți. Conform statutului, societatea urmărește, în plan național, prin activitățile inițiate și desfășurate, să stimuleze interesul pentru păstrarea valorilor românești. În plan cultural au fost înființate cabinete de lectură și biblioteci, au fost publicate operele literare ale autorilor locali în limba română și au fost ținute discursuri pe diverse teme de către membrii organizației sau de către personalități care au vizitat orașul Cernăuți. S-a urmărit dezvoltarea „spiritului de societate”, sau mai nou, socializarea membrilor prin petreceri, serate, excursii, reprezentații teatrale, spectacole muzicale, întâlniri cu scriitorii. Societatea s-a implicat și în actele de caritate exprimate prin acordarea de donații în bani, împrumuturi și alte activități de binefacere.¹⁰

Societatea „Junimea” a luat parte la activitățile culturale și sociale din mediul urban, dar și din mediul rural. „Din inițiativa „Junimii” s-au constituit, în numeroase localități rurale, Cabinete de lectură, prin donarea de cărți în limba română, lucrări plastice și organizarea unor petreceri

⁵ Mircea Grigoriviță, *Din istoria culturii în Bucovina (1775-1944)*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A-București, 1994, p.168.

⁶ ***Raportul Societății Academice Române „Junimea” din Cernăuți asupra anilor administrativi 1908/9-1925/26, Editura „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, p.16.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem, p.17.

⁹ Ibidem.

¹⁰ ***Raportul Societății Academice Române „Junimea” din Cernăuți asupra anilor administrativi 1908/9-1925/26, Editura „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1926, p.4.

populare”¹¹. A înființat cabinete de lectură și bănci populare, dar a făcut și acte de caritate remarcabile, de exemplu ajutorul acordat elevilor și studenților români fără posibilități materiale.

Ce au fost și ce rol au îndeplinit aceste cabinete în societatea bucovineană? Expresia este tradusă din limba germană „Lesehalle” și înseamnă „casă de citire”. „Cabinetul de lectură era casa în care se adunau țăranii comunei pentru a citi sau pentru a li se citi gazete, cărți, pentru a se sfătui unii cu alții”¹² și pentru a se întâlni cu intelectualii din acea zonă. Cabinetul era locul unde se desfășura viața spirituală a localității rurale sau urbane, sau, altfel spus, „școala adulților”. Activitățile cultural-naționale ale „Junimii” constau în organizarea de petreceri cu reprezentării de teatru, cor, declamări cu participarea unor formații de dansuri populare, acestea erau precedate de participarea la liturgiile din bisericile satelor. „Cu vremea, studenții au întins acest obicei și asura satelor unde se aranjau așa zise *petreceri populare*”¹³. Petrecerea se desfășura pe imașul satului sau la o casă cu gospodărie mai mare și avea un comitet de organizare care făcea demersuri pentru prezentarea unui program artistic. La aceste petreceri domnea o atmosferă de sărbătoare, se cânta „Deșteaptă-te, Române”, se juca hora țăărănească, se flutura tricolorul și printre invitați deseori se afla și deputatul Gheorghe Popovici. Scriitorul Constantin Loghin, în lucrarea „La 80 de ani, istoric și realizări” ale „Societății pentru cultură”, ne oferă o dare de seamă cu multe detalii despre o astfel de petrecere, un „bal din Roșă din 4 sept. 1898”.

Să nu uităm că la Roșă funcționa un cabinet de lectură și locuitorii își doreau construirea unei „Case Național”e. La 28 mai 1911 Cabinetul de lectură „Stânca” din Roșă a organizat o întâlnire poporală cu sprijinul reprezentanților societăților „Junimea”, „Dacia”, „Bucovina” și „Moldova”.

Un moment deosebit din activitatea „Junimii” s-a petrecut în satele de peste Prut. „Aceste petreceri se aranjează atât în satele curat românești, dar mai ales în satele înstrăinate de peste Prut, unde grănicerii lui Ștefan cel Mare, sub vitrega stăpânire austriacă și-au pierdut limba strămoșească, nu însă și conștiința națională.”¹⁴ În acest context, în anul 1920 au fost organizate excursii în Basarabia, în județul Hotin, iar moldovenii i-au întâmpinat pe membrii societății cu multă bucurie. Aceștia le-au dăruit cărți copiilor și iconițe patriotice, au fost înființate cabinete de lectură cu îndemnul pentru tineri de a merge la școală și pentru toți locuitorii să păstreze valorile culturale naționale.

Un obiectiv principal al societății l-a constituit sprijinirea bibliotecilor din interiorul acestor cabinete de lectură prin donații de cărți. Astfel că în perioada 1911-1912 au fost donate cărți la cabinetul de lectură din Poiana Mărului din Ardeal, acest cabinet a fost înființat de către Gh. Guiman, membru activ al „Junimii”, originar din acea zonă. Studenții continuă tradiția și în anii 1913-1914 sunt oferite cărți Școlii Primare din Sf. Ilie și școlii din Pătrăuți, județul Suceava.¹⁵ În anul „1922-1923 s-au donat cărți: cabinetului de lectură „Prințul Carol” din Mahala, la „Doina” din Râpa de Sus (Ardeal), la „Dragoș Vodă” din Poieni pe Suceava, la „Principesa Elena” din Ostrița, la cercul cultural din Cuciurul Mare, iar cabinetului de lectură „Sentinela” din Ostrița suma de 255 lei”.¹⁶ Prin deciziile plene ale societății din anii 1900, 1904, 1905, 1906 s-a stabilit ca duminica cabinetele de lectură să fie vizitate de către doi membri ai „Junimii”. Aceștia aveau misiunea de a ține discursuri pe anumite teme, făceau donații de carte, reviste și ziare și întrețineau atmosfera culturală din cabinete.

¹¹ Paul Anghel, *Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți 1878-1938*, Editura Fundația Culturală „Alexandru Bogza”, Câmpulung Moldovenesc, 1997, p.26.

¹² Constantin Loghin, *Societatea pentru cultură și literatură română în Bucovina (1862-1942)*, La 80 de ani, istoric și realizări, Editura „Mitropolitul Silvestru” Cernăuți, 1943, p.197.

¹³ Ibidem, p.188.

¹⁴ *** Raportul Societății Academice Române „Junimea” din Cernăuți asupra anilor administrativi 1908/9-1925/26, Editura „Glasul Bucovinei” Cernăuți, 1926, p.62.

¹⁵ Ibidem, p.73.

¹⁶ Ibidem.

După Primul Război Mondial și înfăptuirea României Mari se spera ca misiunea de emancipare culturală să fie preluată de guvernul român prin politici culturale naționale, dar situația internă de consolidare a statului și de integrare a provinciilor a fost prioritară. În contextul istoric dat, organizațiile studențești, societățile culturale, asociațiile, arcășiile și alte organizații din Bucovina și-au continuat activitatea în cadrul României Mari. Societatea „Junimea” își reia activitatea după Unire și între anii 1923-1924 a donat pentru cabinetul de lectură „Unirea” din localitatea Banila pe Siret, 1725 de lei iar cabinetul de lectură din Budeni a primit 38 de cărți. Cabinetului din Sf. Ilie i-au fost donate 50 de cărți, iar cel din Mihalcea a primit 50 de cărți. După o perioadă de liniște și dezvoltare, în urma conflictului cu vicarul general Arcadie Ciupercovici, la 31 Octombrie 1895, membrii societății erau nevoiți să părăsească camera presbiteriului și să-și caute un alt spațiu.¹⁷

La aniversarea jubileului societății, a fost inaugurat căminul studențesc din strada „Mitropolitul Silvestru” nr.7. În anul 1928, prin achiziționarea unei clădiri s-a împlinit visul studenților de la „Junimea”, dar din cauza „unor dificultăți de ordin administrativ, generate de prezența mai multor chiriași, abia în 1931 s-a putut amenaja întreaga clădire conform destinației sale”.¹⁸ După această realizare, comitetul de conducere își dorea să continue investiția la acest cămin cu adăugarea unui etaj unde să-și desfășoare activitatea cabinetul de lectură și biblioteca societății.¹⁹ Un merit deosebit în toate aceste demersuri sociale și culturale îl are profesorul Arcadie Dugan, membru de onoare al organizației.

La aniversarea celor 50 de ani de activitate, Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți scotea în evidență rolul activ al organizației care, „Cu un entuziasm ce nu cunoștea margini și piedici, studențimea română a purtat facla culturii românești în toate satele și cătunele din Bucovina, înființând zeci de cabinete de lectură, biblioteci și arcășii.”²⁰

În anul 1930, Societatea „Junimea” și cabinetul de lectură au fost vizitate de către poetul Octavian Goga „care în câteva cuvinte înscrise în cartea vizitatorilor, creiază un adevărat cânt al tinereții: *Eu cred în tinerețe ca în forța de rezistență a neamului*”.²¹ Muzicianul George Enescu a vizitat „Junimea” în același an și lasă și el câteva gânduri în cartea de onoare. La 15 februarie 1931, scriitorul Mihail Sadoveanu a fost sărbătorit la vârsta de 50 de ani, iar la două zile de la acest eveniment, romancierul Liviu Rebreanu a făcut o vizită organizației studențești și notează cu simpatie și prietenie în cartea cititorilor. Activitatea societății se diversifică prin șezători culturale cu lecturi din operele originale ale membrilor societății, organizarea unui festival la Teatrul Național unde Dragoș Vitencu a vorbit invitaților despre însemnătatea istorică a zilei de 10 mai.²²

În anul 1934, la 30 de ani de la apariția revistei „Junimea literară”, societatea a sărbătorit cu mare fast această aniversare deoarece a avut „o deosebită importanță în istoria culturală și națională a Bucovinei, aproape tot ce are Bucovina mai înalt și mai select a ținut să ia parte la această serbare jubiliară, care a avut loc în seara zilei de 17 mai, în sala Teatrului Național”.²³ Directorul revistei, dr. Ion Nistor, le-a vorbit invitațiilor despre „trecutul zbuciumat și glorios al tineretului grupat sub cutele steagului tricolor al *Junimii* cari au editat în anul 1904 revista Junimea-literară, cu scopul să le servească de mijloc pentru o mai intensă și mai rodnică propagandă culturală și națională”.²⁴

¹⁷*** Raportul Societății Academice Române „Junimea” din Cernăuți asupra anilor administrativi 1908/9-1925/26, Editura „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1926, p.74-75.

¹⁸ Dan Jumară, Societățile culturale academice românești din Bucovina în perioada interbelică, Editura Alfa, Iași, 2005, p.235.

¹⁹ Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți, Raport anual 1927-1928, Editura Junimea, Cernăuți, p.27

²⁰ Ibidem, p.7-8.

²¹ ***Raportul Societății Academice Române Junimea din Cernăuți asupra anilor 1930/31-1933/34, Editura Junimii, Cernăuți, 1934, p. 5.

²² Ibidem, p. 5-11.

²³ Ibidem, p.12.

²⁴ ***Raportul Societății Academice Române Junimea din Cernăuți asupra anilor 1930/31-1933/34, Editura Junimii, Cernăuți, 1934, p.12.

La 20 iulie 1934 a fost înființat, la Solca, un cabinet de lectură în onoarea membrului emerit Ilie E. Torouțiu, istoric cultural, în semn de mulțumire pentru donația sa de 1000 de cărți, iar biblioteca a primit numele său. Cabinetele de lectură de la sate, înființate înainte de Primul Război Mondial, au reprezentat pentru comunitatea locală „mici fortărețe de rezistență națională și morală”²⁵

Proiectele culturale externe ale organizației s-au intensificat prin donații de carte pentru bibliotecile populare care aveau puține cărți pe rafturi. Membrul emerit, Ilie E. Torouțiu a donat 1000 de cărți, la rândul lor, acestea au fost donate cabinetelor de lectură din următoarele localități:

1. „Arboroasa” din Iordănești;
2. Cabinetului de lectură din Lipcani;
3. „Pana” din Straja;
4. „Tricolorul” din Clocucica;
5. „Luceafărul” din Pietriceni;
6. „Făclia” din Cosmin;
7. „Mihai Eminescu” din Cupca;
8. „Reînvierea” din Valea-Seacă;
9. „Școala primară mixtă” din Mitocul Dragomirnei;
10. „Junimea” din Bănila;
11. „Societatea arcășească” din Vicovul de jos;
12. „Luceafărul” din Bănțești;
13. Biblioteca „Ilie E. Torouțiu” din Solca”²⁶

Membrii Societății „Junimea” au avut la dispoziție în cadrul sediului central un cabinet de lectură cu cinci secții. Secția literară era condusă de bibliotecara Coralia Calin, studentă la litere, în fruntea secției muzicale se aflau Aspazia Bucevschi, studentă la litere și Radu Băcu, student la litere. Conducerea secției teatrale era reprezentată de Alexandru Cuparencu, student la facultatea de drept, secția juridico-economică l-a avut în frunte pe studentul la drept Modest Grigorc, iar secția sportivă fusese condusă de Leonida Băcu, de asemenea, student la drept.

Pe lângă cabinetul de lectură al organizației, a fost amenajată o bibliotecă cu fond bogat de carte și periodice în limba română. Publicațiile erau puse la dispoziția cititorilor și proveneau din achiziții și donații din partea membrilor și simpatizanților. În anul administrativ 1925-1926, conform *Raportului Societății „Junimea”*, fondul bibliotecii s-a îmbogățit cu 148 de cărți.

În cursul anului administrativ menționat, cititorii au împrumutat de la bibliotecă 341 de cărți, iar societatea a făcut donații de publicații seriale și cărți către bibliotecile populare.

Organizația studențească s-a implicat și în anii următori în dezvoltarea fondului de carte din biblioteca proprie, dar au contribuit și la dezvoltarea bibliotecile populare din mediul rural. Acest studiu va fi continuat prin cercetarea activității societăților și a rolul lor în organizarea cabinetelor de lectură și a bibliotecilor populare din Bucovina.

Pe bună dreptate D. Vatamaniuc spunea că „Societatea *Junimea* este cea mai importantă reuniune studențească din Bucovina, prin buna organizare și activitatea culturală îndelungată desfășurată în Țara de Sus a Moldovei între 1878 și 1938”²⁷. „Junimea” a reușit, prin manifestările culturale organizate și prin cabinetele de lectură înființate, să pătrundă în lumea satelor și să contribuie la păstrarea identității naționale, la conservarea tradițiilor românești și la promovarea unui climat de socializare între intelectuali și țărani.

BIBLIOGRAPHY

²⁵ Ibidem, p.13.

²⁶ Ibidem, p. 14.

²⁷ D. Vatamaniuc, Societatea „Junimea” din Cernăuți, În lumina documentelor, Analele Bucovinei, TOM V, 1, Editura Academiei, Rădăuți. 1998, pp.81-95.

Grigoroviță, Mircea, *Din istoria culturii în Bucovina (1775-1944)*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A.-București, 1994;

Iacobescu, Mihai, *Din istoria Bucovinei*, vol. I 1774-1862, Academiei, București, 1993;

Jumară, Dan, *Societățile culturale academice românești din Bucovina în perioada interbelică*, Editura Alfa, Iași, 2005;

Loghin, Constantin, *Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina (1862-1942) La 80 de ani Istoric și realizări*, Cernăuți, 1943;

Nistor, Ion, *Istoria Bucovinei*, Editura Humanitas, București, 1991;

Paul Anghel, *Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți 1878-1938*, Editura Fundația Culturală „Alexandru Bogza”, Câmpulung Moldovenesc, 1997;

***Raportul Societății Academice Române „Junimea” din Cernăuți asupra anilor administrativi 1908/9-1925/6 (de la 9 noiembrie 1908 până la 9 noiembrie 1926), Editura „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1926;

***Raportul Societății Academice Române Junimea din Cernăuți asupra anilor 1930/31-1933/34, Editura Junimii, Cernăuți, 1934;

Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți, *Raport anual 1927-1928*, Editura Junimea, Cernăuți, 1928;

Vatamaniuc, Dimitrie, *Societatea „Junimea” din Cernăuți, În lumina documentelor*, *Analele Bucovinei*, TOM V, 1, Editura Academiei, Rădăuți, 1998.